

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ES APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indult Bétsből, Pénteken Junius' 14 - dik napján, 1816 - dik esztendőben.

Nagy Britannia.

Parlamentomi tanátskozások. — Folytatása az *Idegen - billre* nézve az alsó házban Május' 20 - dikán előfordult beszédeknek: —

Brougham így felelt az *Addington*' beszédjére, melly a' közelébb kijött Magyar Kurirban található: — „Noha én ezen *Billnek* *vedelmező pátronusát* (mert valósággal így nevezhetem a' nemes urat legjobban t), leg nagyobb figyelmetességgel halgatám: tsakugyan most sem tudom én jobban, mint azelőtt, hogy miért kellessék nekünk a' kérdésben lévő tárgyra nézve eltávozni országunknak sarkalatos törvényeitől. A' tisztelt nemes. úr azt is mondá, hogy e' nem újítás, minthogy már ez előtt két esztendővel is állott-fenn egy ilyen Bill. De két esztendei példa azonközben nem elég mentség, még abban az esetben sem, ha az idők' környülállásai oly nagyon nem különböznének is egymástól, mint különböznek. Most nem legmélyebb békességünk van-é? Akkor nem fenyegetődött-é eleven lángal való kiütéssel a' hadakozás? Nem minden nap hallottuk-é akkor ezt a' panaszt, hogy a' kétség' gyanú' és veszedelmek' idejére jutottunk légyen? 's hogy egy ellenséges armáda a' sikra kiállva várja annak a' rettenetes vezérnek intését, a' ki most fogságban (Sz. Helenán) ül. A' ki azt

mondja, hogy az az idő 's a' mostani tsak egy, és ezt véllünk is elhithetni akarja, e' bé akarja kötni a' mi szemeinket. Hanem, azt mondá a' nemes úr *Puffendorff* szerint hogy, a' mi szelid eszközökkel való élésünk, határok közzé szorítja a' Korona, hatalmát. *Puffendorff! Puffendorff!* Ennek a' névnek méltóságát, melly előtt most a' mi Mintsteri padon ülőink fejet hajtának, más időben sokkal nagyobb jussal emlegethettük volna, akkor tudni illik, mikor Anglia a' maga nevét és characterjét megmotskolván, egy békességes népre kegyetlenül reá ütött, és azt a' maga hajós seregétől megfosztotta, (halljuk! halljuk!). A' Nemzetek' törvényeire nézve nem bír e' szerint *Puffendorff* semmi méltósággal: de bír ám a' mi országunk' törvényeire nézve, pedig tsak annyit ért hozzá, mint némely olyan nemes. úr, mint az a' ki amott vélem szembe a' tulsó padon ül, vagy pedig a' mennyit a' *Talmudhoz* és a' *Lévi*' törvényeihez (vagy úgynevezett nemzeti tisztjéhez). A' nemes úr *Puffendorffal* áll elő a' mi törvényeinknek megmagyarázására. Mi ellenben (itt az innenső padon) fére tesz. szük *Puffendorffot*, 's népünknek törvényeitől kérdünk tanátsot; mi a' *Habeas Corpus*' aktáját, vagy a' *Magna Chartát* nyitjuk meg, 's ebben a' 30 - ik *Részt* felkeresésén ezeket olvassuk belőlle: Minden idegen országbeli Vásáros Uraknak megengedtetik,

hogy hozzánk kiszálljanak, nállunk tartózkodjanak, foglalatosságaikhoz lássanak, 's más versben is ismét ide jöhessenek, mind addig, míg ez nekik közönséges módon meg nem fog tiltatni (halljuk!). En ezen házat nem akarom hosszas vizsgálódások által fárasztatni, melyre nézve csak azt mondom, hogy kétségbehozhatatlan dolog az, hogy az idegekre 's honnyiakra nézve éppen azon törvények vagynak irattatva, 's az ő köztök találtatható egész különbözőség, nem egygyébben, hanem csak tulajdonnak szerzésében 's jószágnak vásárlásában áll, a' személyes szabadságra 's bátorságra ellenben teljességgel ki nem terjed. Azt mondja a' nemes úr, hogy a' megérkező idegentől csak egy *Certificatum* kívántatik, 's neki azonnal megengedtetik az Angliában való élés: de hiszem már ez különbben is megengedtetve van neki a' mi sarkalatos törvényeink által. Mikor már itt van is az idegen, ezen Billnek ereje szerint még ekkor is, nem minden napon, minden helyen, minden órában, sőt az ágyában 's házában is, nem megfogathatiké, ha egy despota Minister avagy idegen Követ akarja, 's nem elburtzoltathatik-e? Ezek az idegenek talán valami olyan testből állanak, hogy az e'félével nem gondolnak? Avagy lágyemelegséggel nézik-e más Hatalmasságok azt, hogy nállunk e'képpen bánnak az ő alattvalóikkal? Vagy nem hasonlóval fizetnek-e kereskedőinknek 's egésségeik' erősítése végett hozzájuk menő útazóinknak? Kevélységüknek legszebb tárgya ez, hogy a' mikor más némely Státusokban semmi személyes és gondolkodásbéli bátorság nintsen, akkor Angliának mindenekre, a' felsőbbekre nézve úgy, mint az alacsonyabbakra, a' leggazdagabbakra nézve mint a' szegényebbre, 's azokra nézve, kiknek az udvarnál barátjaik találtatnak, éppen úgy, mint a' kiknek ott semmi barátjok sints, törvénye van, 's ez a' törvény; minnyájkra nézve egyenlően kiszolgáltattatik. Angliának partjai minden üldözött em-

berek' menedékhelyei valának. És mi okra nézve futottak ezek mind ide, 's nem másuva? azért, hogy Angliában a' törvény parantsol, és az idegennek úgy kiszolgáltatja az igasságot, mint a' hazafinak. Azt mondják, kik a' nemes úrral tartanak, hogy az idegen, *protestátiót* adhat-bé a' Titkos Tanátsához: de mely keveset használ ez a' protestálás akkor, mikor egy Státustitoknokminister e'képen szoll: *En így akarom, így parantsolom!* — „Éz a' protestálás csak egy ravasz ártotza; jobb lenne egészen kihagyni, hogy a' *Bill*nek gyűlölséges volta annál jobban szembe tűnhetne. A' mi pedig magát azt a' principiumot illeti, hogy nekünk a' nállunk lévő sok idegenekre, önnön bátorságunk végett vigyázni szükséges legyen, már ez, mi hozzánk éppen méltatlan, 's hatalmunkat mindeneknek szeméi előtt megalatsonyítja. En azt tartom ezen *Bill*től, hogy ezt egyáltalában vissza kell vetni. Szegezze el-lene ennek magát minden ember, a' ki az igasságot és *Constitútiót* — a' ki őseink törvényeit és szabadságát szereti, 's a' kinek kedves az a' ditsosság, mellyel a' mi hazánk minden népek felett líc.“

Minister Lord Castlereagh: — „Ennek a' *Bill*nek célja, úgy mond, nem az, hogy valakinek jusát megsértse, 's annyival is kevesebbé, hogy az elnyomás, személyes indúlatosság, 's bosszúállás' palástjával szelgáljon: hanem csak az, hogy törvényeinknek segítségére legyen, az újításoktól védelmezze, 's általában, hogy a' jövődő veszedelemnek lehetséges voltát még holt-sójében megfojtja. Azok a' principiumok ugyan is, mellyek az 1793-ik esztendőben egész Európát össze zúzták rázták, még sem az Európai szárazon sem Nagy Britanniában ki nem haltak: mi tehát az előre való vigyázásnak eszközeit, mint haszontalanságokat, fére nem tehetjük. Vagy jobban tselekednénk talán némelyek szerint, ha mind azoknak a' kétségbeesett lelkeknek, a' kik Bonaparte mellé, az ő

viszzatérésekor összesereglettek vala, és mind azoknak a' futóknak, a' kik most Fr. országot oda hagyták, a' mi hazánkba való b'jövetelet minden tekintet nélkül megengednök (halljuk!). Ha nem így van a' dolog, szükség a' Bétöltető Hatalomra b'znunk, hogy tegyen hasznos különbséget a' személyek között. Éz a' Bill, név szerént és egyenesen a' Frantziák ellen van intéztetve: a' több külső Hatalmasságonak hasonlóval való fizetésséktől (repressalien) telyességgel nem felb'ntunk, minthogy ők ezen tekintetben vállunk egészen megegyezőleg gondolkodnak. Egy oly időben, mikor az is szükségesnek lenni iteltetik, hogy más idegen bátorokon is bátorságnak fenntartására való eszközökről gondoskodjunk, el kellene-e a' bétső bátorságra való figyelmeztést mellőznünk? Akármely bátorságos legyen is a' mi állapotunk, szerentsenkel ne b'zzuk-ei magunkat. Ez a' Bill egy ártatlan paizsa hazánkknak a' veszedelm ellen, 's ennek megerősítése által meg fogja mutatni a' Parlamentum, hogy nem érzéketlen a' hazát illető veszedelmek eránt."

Horner: — „A' Nemes Lord nemes vetélkedést látszik kezdeni, az Orosz birodalommal és Spanyol országgal; tsak az a' kérdés, hogy valyon a' Parlamentum megengedi-e, hogy ártatlan embereket *Siberiába*, 's mint *Ferdinandus*, Ceuta várába (Afrikába) küldjön? (halljuk! halljuk!). Az ő Anglia' politikáját illető szép mondásai éppen olyan kevés fontosséggal bírnak, mint minden egyebek, a' miket ő a' Bétsi híres *Congressuson* mondott és tselekedett. Úgy látszik, hogy most tsak egy politika uralkodik az egész világon, tudniillik, az országoknak nagyobb és kissebb felosztásában való vetélkedés, és az, hogy bizonyos népekre bizonyos *Legitimus* Fejedelmek reájok taszittassanak."

Wynn: — „Ez előtt kevélynek tartotta Anglia magát azért, hogy a' lántzok még a' rabszolgának lábairól is azonnal le-

pattantak, mihelyest ő ezekkel annak földjére kilépett. Fajdsalom! elenyészték már ezek a' szép idők, 's a' beárulásnak, *inquisitionnak*, a' hozzájárulhatatlan rejtékbellyeknek, 's a' titkos vádolók által elárultatott szerentsétleneknek éjjeli vagy titkos módon való elküldtetése, ma mind olyan dolgok, mellyek ama két strimflikötös Nemes Lordnak 's az ő követőinek kedvesek, 's a' t."

Az ellenkező részen lévők azonközben tsakugyan mind ezek által a' heves beszédek által sem mehettek annyira, hogy a' Ministeri részt elnyomhatták volna. Utoljára is ezek győzedelmeskedtek; a' Ministerek' jóvállásának 148 voksok fogták pártját; az ellenkezők pedig tsak 48-tzan mutatattak ki magokat.

Egygyik előbbeni ülésben arról hozván *Brougham* az alsó ház' eleibe egy projektumot, hogy a' nyomtatásbéli szabadságot jó leszen, az eddig valónál, ha leket, még jobban is megfundálni, ezen jóvállását ilyen beszéd által támogadta: —

„En, úgymond, megmutatni kívánom, hogy a' mi törvényeinknek a' nyomtatást illető szabadságra nézve, nemtsak hogy jobbitásra van szükségek, hanem, hogy azén jóvállásainknak, mellyeket ezen tárgyra nézve tenni akarok, még egyéb hasznok is leszen. Mind ez ideig úgy itelték ezen ház' tagjai, hogy sok disputatzióik által mindent megteettek, ha a' nyomtatásbéli szabadságról annyit mondtak, hogy ez is a' mi Constitúciónk' származásának úgy mondatott tiszta századjából veszi eredetét, meg nem fontolván azt, hogy az a' század, mellyet ők magasztalnak, valójában nem egyéb, hanem vadság' és elnyomás' századja volt. A' mi fennálló törvényeink szerént még tsak azt sem határozhatjuk meg, hogy mi legyen szoros értelemben *egypasquillus* (libellus). Ha a' 3-dik *Eduardus*' Státutumát mustrálnak felveszszük és azt nevezzzük *pasquillusnak*, a' mi által egy Fejedelemnek *charactere* érdekeltetik, így még egy más új ha-

tározása kell, ti: hogy hát a' mitsoda, a' mi által egy Fejedelemnek characterere érdekeltetik? és hogy továbbá miben álljon annak a' megbántásnak vatóságos tulajdonsága, a' melyet az Országlószék' veszedelmes megtámadtatásának nevezünk? Már csak ez a' kifejezés is: *megbántás*, nagyon meghatározhatatlan. Továbbá a' törvénytevés folyamata is felettebb hibás az e'féle megbántásokra nézve. Ha valaki példának okáért mint *pasquillans* elvádoltatik: a' törvényszékek nem kérdézik, hogy valyon az ő motskolódó írásának foglalatja igazság-é vagy hazugság; csak az a' kérdés forog fenn, hogy megbántó-é? holott, ha szintén tekintet van még a' pasquillánsnak megítélésében arra is, hogy mitsoda indító okok által vezéreltetett, e' mellet tsakugyan az is érdemelne valami tekintetet, hogy igazság-é az ő motskolódó írásának foglalatja, vagy költemény, nem azért, hogy ez a' környülállás ötlet ártatlanná tegye, mint-hogy az, a' ki mást gonosz célzással bán, minden esetben vétke, hanem tsak azért, hogy nyilvánosságos dolog az, hogy annak az embernek vétke, a' ki valakiről valami olyan hazugságot tiszta célzással erőssített, mellyel valakinek characterét érdekelte, nem olyan nagy, mint külömben volna, 's több e'félék. "

Minekutánna az Orátor sok e'féle indító okokat előhordott volna, megnyerte célzását, vagy kívánságát; az az, megengedettet néki, hogy egy Billt (projektomot, jóvallást) terjeszthessen a' Parlamentum' eleibe megvissgáltatás végett, a' nyomtatásbéli szabadságnak jobb megfundáltatására 's szélesebb kiterjesztetésére nézve.

Május' 23-dikán azt jóvallotta Romilly nevű tag az alsó házban, hogy kérni kell a' Régens Prinözet, hogy terjesztése ezen ház' eleibe azokat a' levelezéseket, mellyeket az ő Kir. Hertzegsége' Ministeriuma, a' Frantzia Országlószékkel, a' Protestánsoknak Déli Frantzia országban történt

üldöztetéssekre nézve folytatott volt. Ezen jóvallást minden voksolás nélkül vissza-vetette a' Parlamentm. Lord Castle reagh egy loszszú és fontos beszédet tartott ennek alkalmatosságával, melyben egyenesen kinyilatkoztatta: — „Hogy Angliának telyességgel semmi jussa nintsen arra, hogy magát Frantzia országnak belső dolgaiba avassa. Egyéleránt eléggé is megmútatták már a' Ministerek azt, hogy melly utálatos dolognak tartották 's tarták ők a' Déli Fr. országban előfordult történeteket, noha más felől azt sem halgathatják el, hogy ezek a' történetek felettebb nagyitva és nem igaz mivóltok szerént adattattak elő. Beszédjét a' Bourbonok mellet való apologián (mentésén 's ditsérésén: végezte a' Minister, így fejezvé - ki magát: — „Én Angliára nézve semmi szerentsét nem látok a' bekessegen kívül; a' békességhez pedig semmi reménségem nintsen egyébbeu, hanem tsak a' Frantzia országban most fennálló Országlóháznak megtartatásában: mivelhogy lehetetlen dolog az, hogy, ha e' megbukna, valamelly más olyan foglalhatná el a' helyét, a' melly oly nagyon kívánná a' békességet, mint ez. "

York varosa is intézvé Prinöz Coburghoz és a' feleségéhez az ő házasságokra nézve egy szerentseltető írást, ilyen megjegyzést érdemlő kifejezések fordulnak benne elő: — „Sem hajós seregek, sem armádák, sem az idegen Hatalmasságokkal való Szövetségek, sem az Udvari testőröknek seregeik, nem tehetik annak az Országlószéknek uralkodását tartóssá, mellyet a' nemzet nem szeret. "

A' Generalis Wilson' fia Párisból nem rég' haza érkezett Londonba. Az apját a' fogházban hagyta, 's azt bescéli, hogy a' Fran. Országlószék ezt megtsínálta, a' még hátralévő fogságbéli büntetésnek a' kegyelem' útján való elengedésevel, de nem fogadta el az apja; a' ki inkább akarja az egész három hónapi fogságot kitölteni.

Londonban nem régen a' Királynénál igen fényes udvarlás lévén az odamenő uraságoknak kotsisaik között nevezetes lármatörtént, hogy Generális *Burgoyne* is az Udhoz menven a' kotsisa a' több uraságok' hirtőrnak sorába bé akart hajtani. A' *Warburtonne* inasa, kinek a' nevezett Generális' kotsisa éppen eleibe vagott, ezzel rútul kezdett bánni, 's a' pajtásai is segítségére jöven, annyira ment a' dolog, hogy már ütni is kezdettek volt a' Generálist, míg a' Politziai tiszték 's a' Királyi testőröknek egy tsoportja oda érkezhettek. Legnevezetesebb ezen dologban az, hogy már 1500-ra telt volt a' verkedésre öszszesereglett inasok és kétsisok száma.

A' nén eLy Grófságokban kiütrött támadások tsendesedni kezdettek a' katonaság' megjelenése után: hanem, mint a' *Londoni* levelek megjegyzik, fájlalni lehet, hogy vérnek kellett miatta ki omlani, minthogy a' *Littleportbeli* támadók olyan vakmerő bátarak voltak, hogy az ellenek küldetett fegyver tsoportra rá tüzeltek, melly után a' katonaság is parantsolatot kapván a' tűzadásra, vagy ketten a' támadók' között el estek, 's a' többek szélyel futottak: de nem telt több belé 24 óránál, hogy valami százan öszsze fogdestattak, 's fogságra vitettek.

A' maga fabrikáiról híres *Manchester* városa mellett is néhány ezer, legalatsonyabb sorsú emberek öszszegyülekeztek volt, hanem már ezek ellen is kiállott a' sikkra egy lovas tsoport.

Átaljában szollván, Angliában most munka' dolgában igen nagy fogyatkozás uralkodik, 's melly miatt a' fábrikások 's egyéb kézművesek, munkás embereik között sokat elbotsátani kéntelenítettek, melly miatt a' munkánélkül lévő kóborlók megsokasodván, öszsze tsoportoznak 's így vetemednek erre a' sok veszedelmes lármázásra. A' közönséges levelek szerint tsak a' *Walverhamtoni* vashányából 700 munkások botsátattak-el kevés idő alatt, kik vagy az

Amerikába való kivándorlásra bátorozták magokat, vagy pedig kóborlók'ká lettek. Irják, hogy azoknak a' hadi hajókról elbotsátatott kenyérnélkül lévő hajós legényeknek számát is 5000-re lehet tenni, a' kik Amerikába vetek magokat kenyérkeresés végett.

Frantzia Ország.

Melly nagy vigyázással legyenek most ezen országban az előljárók a' revolúziós gondolkodású emberekre, megtettzik egy Kerülőírásból, a' melly ezen napokban minden Prefektusokhoz és Polgármesterekhez megküldetett. 's a' melyben egyebek között ezek a' kifejezések is előfordútnak: — „Uraságtok, úgy mond, azonnal negesmérhetik, hogy ez vagy amaz ember a' Státus' ellensége legyen-e, ha látják, példánakokáért: hogy a' közönséges szerentsétlenségnek 's az Országlószék' bajoskodásainak, mellyek az utóbbi árulásnak következése, örvend; hogy a' polgárokat beszedje és bitegetései által arra venni iparkodik, hogy az adót ne fizessenek-meg, az ifiakat, hogy ne álljanak katonának, 's a' katonákat, hogy zászlóik alá ne álljanak ki; 's ha látják végezetre, hogy a' Király' hűségében állhatatos alattvalók eránt, beszedje, tszgjainak mozgatása, sőt tsak állása által is, megvetést és gyűlölséget nűtat. Már ezen pontoknál megakadnak az Országlószék' rendeisei; már ezeknek munkásságát itt tsak az Urak' nély, és titkos vigyázósága, szemeskedése, pótolhatja ki, 's a' többi.

A' *Három Pulyákért* fogságban ülő személyek' perét Jun. 10 - dikén szándékozott elővenni a' Törvényszék. A' *Brüsseli Emigrans Zöld Pulyával* ismét próbát tett valaki Frantzia országban. Belopott oda belőlle 250 nyomtatványekból álló 's valami Párisi külsővárosbeli magános emberhez szolló pakétot. De már 150 nyomtatványokat megtalált és öszsze szerkesztetett belőlle a' Politzia, 's vizsgálás alá vonta a' kiasztókat. — (A' *Frantzia Tzikkelyek* folytatása hátul a' *Toldalékban* találtatik).